

حکمت اصول سیاسی اسلام

دفت‌ر نشر فرهنگ اسلامی
۶۷۴ صفحه

این کتاب، اصول سیاسی اسلام را با نگاه و دیدگاهی جامع، بررسی و معرفی کرده است. بازکاوی سیاست از دیدگاه اسلام و تحریر رؤس کشورداری عقلائی از منظر اسلام، با نظر به مدیریت انسانی، عمده‌ترین مباحث این اثر را تشکیل می‌دهد. شمارش ویژگی‌های زمامدار و مدیریت‌های اجتماعی، و نیز مقایسه پیش‌زمینه‌های تمدن اسلام برای زمامداری با دیگر تمدن‌ها، در حقیقت، نشان‌دهنده یک مطالعه تحقیقی جامع در سیاست‌شناسی ملل مختلف است.

حقوق جهانی بشر

انتشارات علامه جعفری
۴۲۷ صفحه

این کتاب تطبیقی به حقوق بشر از دیدگاه آموزه‌های اجتماعی و حقوقی غرب و نظام حقوقی-سیاسی اسلام است. استاد علاوه بر معرفی درست ریشه‌ها و مبانی حقوق بشر، نکات دیگری مطرح می‌کند که در مفاد حقوق بشر مورد غفلت قرار گرفته و سبب نابسامانی‌های سیاسی و اجتماعی بشر در قرن اخیر شده است. در عین حال، استاد ۸۰ درصد این نظام‌نامه را موافق اصول و قوانین اثبات‌شده می‌داند.

ارکان تعلیم و تربیت

انتشارات علامه جعفری
۲۲۴ صفحه

این کتاب مجموعه‌ای کوتاه و برگزیده از نوشته‌های علامه محمدتقی جعفری است که به چشم‌اندازها و بحث و بررسی موضوع تعلیم و تربیت می‌پردازد. تعلیم و تربیت، امروزه مانند دیگر شئون انسانی از توجه فراوانی برخوردار است اما این توجه فراوان، نتایج درخشانی را مطابق صرف انرژی‌های مالی و معنوی کلان دربرداشته است.

خدای من است؛ راننده که از این حاضر جوابی استاد جعفری محیر می‌ماند، ایشان را به مقصد می‌رساند و کرایه خود را دریافت نمی‌کند.»

صد هزار بیت شعر، مقدار کمی نیست و چیزی معادل ۱۵ یا ۲۰ دیوان شعر معمولی است! علت این موضوع یعنی پرداختن و حفظ کردن - آن هم با این وسعت - چه بوده است؟ بی‌شک علاقه به شعر فارسی مخصوصاً از آن جهت که حقایق مبنایی فراوانی در آن مطرح شده است. «ادبیات فارسی چون زبان اصلی بود و به زیبایی آن علاقه داشتم، مخصوصاً از آن جهت که مبنایی بسیار بالایی که در اشعار فارسی وجود دارد، به‌طور طبیعی آن را حفظ می‌کردم تا این‌که گذار ما به مثنوی افتاد؛ روزی در نجف اشرف همراه دوستان برای استراحت کنار شط کوفه رفتیم. آن‌جا بنا شد که دوستان هر چه در ذهن دارند، بیان کنند تا شمارش به عمل آید؛ من شروع به خواندن کردم و از هر شعر بلندی چند بیت را می‌خواندم. دوستان جمع زدند و گفتند شما صد هزار بیت شعر فارسی و عربی در حافظه دارید. من از ابتدا به شعرهای پرمحتوا علاقه داشتم؛ الان هم اگر شعری پرمایه باشد از برمی‌کنم.» دوستی ضمن یک خاطره از چگونگی شعر حفظی شگفت‌انگیز علامه، نمونه مفید و جالبی به دست می‌دهد: «یک بار خدمتشان بودم. چند ماه قبل از رحلتشان بود؛ جست‌وجوگر یخته شعر عربی می‌خواندند که چون عربی‌ام خیلی قوی نبود که شعر (عربی) و معنای آن را بفهمم، گفتم: استاد! این شعر در کدام کتاب است که من بخوانم؟ گفت نمی‌دانم! با تعجب پرسیدم چطور استاد؟! فرمود: من سی، چهل سال پیش که در عراق بودم، روزی روی یک لنجی، از یک‌جا به جای دیگری می‌رفتیم؛ یک نفر بالای لنج این شعر را زمزمه می‌کرد. من هم به آن گوش می‌کردم. همین‌طور که او می‌خواند، من به خاطر سپردم و الان یک‌دفعه یادم افتاد و برای شما خواندم؛ آن شعر عربی بیش از ۵۰ بیت بود!» ناگفته نماند که استاد در جایی محفوظات شعری خود را بیش از ۵۰ هزار بیت ذکر کرده است که البته دلیلش روشن است. حجت‌الاسلام قادر فاضلی می‌گوید: روزی از استاد در مورد محفوظات شعری ایشان سوال کردم، فرمودند: «الان دقیق یادم نیست ولی حدود ۴۵ سال پیش که در نجف بودم، با چند تن از دوستان کنار شط کوفه بودیم. آنجا من اوایل اشعاری را که حفظ بودم، می‌خواندم، اشعاری که حدود ۳۰ یا ۴۰ بیت بودند و من فقط بیت اول و دوم آن را می‌خواندم ولی همه‌اش را حفظ بودم و خواندن آنها مدت زیادی طول کشید؛ دوستان در آن موقع حدس زدند که باید بیش از ۵۰ هزار بیت عربی و فارسی و ترکی در ذهن من باشد.»

اغلب آثار علمی و متنوع استاد، هر کدام به فراخور موضوع بحث‌شان آغشته و انباشته از اشعاری لطیف، نکته‌دار و حکمت‌آموزند تا آنجا که وسیع‌ترین و بزرگ‌ترین حجم منابع و مأخذ آثار ایشان را دواوین معتبر و قدیم و جدید شعری تشکیل می‌دهد. یک مراجعه فوری به فهرست منابع و مراجع کتاب‌های استاد - خصوصاً «ترجمه و تفسیر نهج‌البلاغه» - در صفحات پایانی کتاب، جای تردیدی در این واقعیت باقی نمی‌گذارد و نشان‌گر استفاده وافر و استشهاد و انشاد ایشان از گفته‌ها و سروده‌های شاعران بزرگ و استوار گذشته است.

تحقیق استاد «شعراى فارسى‌زبان به اهل بیت عصمت و طهارت عشق و ارادت داشته‌اند و حتی پست‌ترین شاعر نیز، به نوعی ارادت خود اظهار کرده است.»

جلوه‌هایی از روح ادبی

لازمه یک چنین برداشت و تعریف خالص و پرمعنی و محتوایی از ادبیات فارسی چیست؟! آیا چیزی غیر از پیوستن و مجذوبانه در میان امواج رنگارنگ آن شنا کردن و لذت بردن است؟! نیازی به یادآوری ندارد که مسلماً لازم دیدگاه منتقد و متعهدانه به شعر و ادبیات غنی فارسی در وهله اول عشقی لایق با آن است که در اصل از یک ارتباط و آشنایی دیرینه با ماهیت ادبیات و شناخت دقیق آن نشأت می‌گیرد. این ارتباط و شناخت قهراً از تلاش و کوششی جان‌دار و پیگیری حاصل آمده است. بنابراین به نظر می‌رسد باید دست به جست‌وجو و کاوشی مناسب زد تا جلوه و نمودهای تازه‌ای از روح نغز و شیوای ذوقی استاد به دست آید. عمدتاً از سه طریق می‌توان قدرت و علاقه وافر ادبی استاد را مورد مطالعه قرار داد: الف-میزان شعرهای حفظی؛ مع‌الاسف زیاد نیستند کسانی که «شعرشناس»، «شعریست» و «زنده شعر» اند اما نکته قابل توجه و تأمل این است که استاد، در احاطه بر شعرهای گوناگون و حفظ و ازبرکردن آنها ید طولایی دارد و بی‌هیچ مناقشه‌ای نمونه‌ای به شدت استثنایی و کاملاً بی‌نظیر است. دکتر عبدالله نصری در این باره می‌نویسد: «استاد از حافظه‌ای بسیار قوی برخوردار است؛ ایشان حدود صد هزار بیت شعر فارسی و عربی در حافظه دارد. شایسته است تا در این‌جا خاطره‌ای را نقل کنم: یک بار ایشان تاکسی سوار شده بود تا به جایی برود. در مسیر راه یک‌باره می‌گویند: «ای خدای من!» راننده تاکسی اعتراض می‌کند که مگر خدا فقط متعلق به شماست که می‌گویید: ای خدای من؟! ایشان فوراً این شعر سعدی را می‌خواند: «چنان لطف او شامل هر تن است / که هر بنده گوید:

ادیب پرشور و بی‌غوغای ما به شعر و بافت و ترکیب ادبیات جاودان فارسی از منظر واقع‌بینی نگاه کرده و با نظر به حقایق عالی و پرارجی که در زوایای گوناگون آن نهفته است، به گونه‌ای از آن یاد می‌کند که گویی آن را به کمال، قابل اطمینان دانسته و صد درصد تأیید می‌کند